

УДК 159.9.07

Наталія Володимирівна АЛЕКСЕЄНКО,

викладач кафедри соціології та психології

факультету № 6 (права та масових комунікацій)

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-1975-3745>

ДО ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ САМОРЕГУЛЯЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Проаналізовані теоретико-методологічні підходи дослідження саморегуляції особистості. Стверджується значимість питання співвідношення особистісної саморегуляції та інноваційної діяльності. Встановлено, що готовність до інноваційної діяльності виступає важливою умовою для реалізації особистісних якостей та забезпечує ефективне реагування на вимоги ситуації.

Нині сучасна психологічна наука розглядає саморегуляцію як один з найважливіших факторів ефективного здійснення різних видів діяльності людини протягом усього життя. В українському суспільстві активно проводяться різноманітні реформування, які торкнулося майже всіх сфер життя людини. Однією з найважливіших особливостей проведених реформ є їх інноваційний характер, що має на увазі під собою принципово новий підхід реалізації професійної діяльності сучасного фахівця. В даний час недостатньо даних щодо вивчення проблеми саморегуляції особистості у контексті інноваційної діяльності.

Значна кількість вітчизняних робіт присвячена вивченню саморегуляції, серед яких варто зазначити: А. В. Брушлинського, А. В. Петровського, В. І. Моросанову. К. О. Абульханову-Славську, О. А. Конопкіна, С. Л. Рубінштейна та інші.

М. А. Новокрещенов провів аналіз сучасних психологічних досліджень поняття «саморегуляція» і споріднених йому понять: самоврядування, самоорганізація, самонавчання, само програмування та дійшов висновку, що вони трактуються по-різному. Автор говорить, що широкий діапазон відмінностей пояснюється насамперед різним ступенем спільності процесів, які описуються цими поняттями. Дослідник виділив кілька основних підходів до вивчення сутності саморегуляції, а саме: «саморегуляція – це: особливий рівень програмування діяльності на основі процесів передбачення; управління людиною своїми емоціями, почуттями і переживаннями; цілеспрямована зміна як окремих психофізіологічних функцій, так і нервово-психічних станів в цілому; цілеспрямований свідомий вибір характеру і способу дій; «внутрішня» регуляція поведінкової активності людини; взаємодія зовнішнього і внутрішнього в поведінці і діяльності індивіда» [6, с. 8–9].

М. В. Балушок вказує на те, що поняття «саморегуляція» може розумітися як у вузькому так і широкому сенсі. У вузькому сенсі саморегуляція відображається в межах діяльності людини та психічних станів, щодо широкого розуміння даного поняття, то саморегуляція забезпечує стійкість та рівновагу системи, а також цілеспрямовану зміну механізмів, що пов'язані із контролем за діяльністю, процеси управління на рівні власної особистості, її цілей, смислів, життєвого шляху [1, с. 150].

На думку Б. А. Гунзунової, предметом психології саморегуляції виступають, «інтеграційні психічні процеси і явища, які забезпечують самоорганізацію різних видів психічної активності людини, цілісність його індивідуальності і особистості». Авторка говорить, що існує «широке коло досліджень, присвячених вивченню загальних закономірностей і індивідуальних особливостей саморегуляції на різних рівнях протікання процесів цілепокладання і прийняття рішень, когнітивної, особистісної та емоційно-вольової регуляції». Дослідниця наголошує на тому, що «аналіз механізмів саморегуляції ведеться в рамках загальної проблематики індивідуальних стилів регуляції, реалізації різних форм довільної активності і діяльності (навчальної, трудової діяльності, спілкування, поведінки в цілому та ін.), регуляції психічних станів, вікових аспектів її становлення» [3, с. 4].

Схожої думки дотримуються В. Є. Джагарян та Т. Ю. Сінченко, які говорять, що успішність професійно-трудової, навчальної та творчої діяльності, обумовлює ступінь сформованості індивідуальної саморегуляції особистості [4, с. 635].

О. А. Бикова, вивчаючи психологічні механізми формування готовності до інноваційної діяльності, зазначає, що «індивідуальні особливості саморегуляції впливають на ефективність виконання інноваційної діяльності та на активність її виконання». Авторка підкреслює, «якщо діяльність є особистісно значущою, то регуляція поточних станів (стомлення та інше) практично знімається сама собою; якщо в даний момент діяльність особистісно незначуща, то доводиться вольовими зусиллями долати труднощі, стан втоми...». З точки зору О. А. Бикової, «особистісна регуляція діяльності розкривається в способі подолання перешкод, в умінні не щадити сил, в умінні розподіляти їх на всьому протязі діяльності...одна людина готова на все, лише б досягти результату негайно, вирішити завдання будь-що зараз, інший здатний на тривалу витримку, має стійкість до невдач, постійно домагається бажаного, навчаючись на помилках, – говорить авторка» [2, с. 296].

М. А. Макаrenchенко та А. О. Антонов указують, що працівнику організації з умовами інноваційної діяльності необхідно володіти певним набором особистісних якостей, який дозволить посилити інноваційний потенціал організації. На думку авторів, працівники таких організацій є

багатопрофільними, що, в свою чергу, вимагає достатньої для цього ерудиції, яка є однією з важливих професійних характеристик. Дослідники в своїй роботі приводять ряд соціально-психологічних характеристик інноваційного персоналу, такі як: гнучкість мислення; сприйнятливість; винахідливість; відсутність стереотипів; організованість; уміння доводити свою точку зору; незалежність [5, с. 48].

Отже, феномен саморегуляції розглядається науковцями у різних теоретичних контекстах. Визначено, що від сформованості особистісної саморегуляції цілком залежить успішність професійної діяльності в умовах впровадження інновацій в організацію.

Список бібліографічних посилань

1. Балущок М. В. Саморегуляція як фактор внутрішньоособистісного конфлікту в юнацькому віці. *Вісник Національного університету оборони України*. 2014. № 4. С. 146–151.
2. Быкова О. А. Психологические механизмы формирования готовности обучающихся к инновационной деятельности. *Известия Саратовского университета. Новая серия. Серия Акмеология образования. Психология развития*. 2017. № 6 (4). С. 294–299.
3. Гунзунова Б. А. Субъектная саморегуляция личности профессионала. *Вестник Бурятского государственного университета*. 2015. № 5. С. 3–7.
4. Джагарян В. Е., Синченко Т. Ю. Специфика стилей мышления и стилей саморегуляции у аспирантов гуманитарного и технического профилей // *Инновационный потенциал субъектов образовательного пространства в условиях модернизации образования : материалы Первой Междунар. науч.-практ. конф. (г. Ростов-на-Дону, 24–26 ноября 2010 г.)*. Ростов н/Д : ИПО ПИ ЮФУ, 2010. С. 634–639.
5. Макаренко М. А., Антонов А. А. Кадровый инновационный потенциал в структуре инновационного потенциала организации. *Научный журнал НИУ ИТМО. Серия «Экономика и экологический менеджмент»*. 2014. № 1. С. 44–54.
6. Новокрещеннов М. А. Саморегуляция поведения и самоорганизация деятельности как личностный ресурс людей, работающих в стрессорных условиях (на примере сотрудников МВД) : диплом. работа (проект). Томск, 2018. 81 с.

Отримано 05.03.2018

